

IN MEMORIAM

Päiviö Riihinen

Uranuurtaja kansantaloustieteen soveltamisessa metsätaloudellisiin kysymyksiin*

Matti Keltikangas
Professori emeritus

Helsingin yliopisto

Olli Haltia
Toimitusjohtaja

Dasos Capital Oy

Markku Simula
Dosentti

Helsingin yliopisto

Metsäekonomisessa opetuksessa ja tutkimuksessa merkittävän päivätyön tehnyt professori **Päiviö Riihinen** kuoli syyskuun 12. päivänä 86-vuotiaana pitkän ja vaikean sairauden murtamana. Hän oli syntynyt Pielavedellä karstulalaiseen metsäteknikkoperheeseen ja kävi oppikoulun Jyväskylässä. Metsänhoitajaopintojen jälkeen hän opiskeli vuoden ASLA-stipendiaattina Kalifornian yliopistossa Berkeleyssä ja väitteli maatalous-metsätieteiden tohtoriksi Helsingin yliopistossa v. 1962 professori Eino Saaren ohjauksessa. Vuotta myöhemmin hän

alkoi hoitaa kansantaloudellisen metsäekonomin professorin tehtävää, mikä jatkui vuoteen 1993 ja eläkkeelle siirtymiseensä saakka.

Riihinen oli aikaansa edellä ollut uranuurtaja kansantaloustieteen soveltamisessa metsätaloudellisiin kysymyksiin. Riihisen vierailun aikana v. 1953-54 Berkeleyssä vaikuttivat uutta tutkimusotetta edustavat Henry Vaux ja John Zivnuska yliopiston ollessa erityisen dynaamisessa kehitysvaiheessa luonnonvarojen taloustieteen keskuksena. Riihinen palasikin kotimaahansa täynnä ideoita ja yhdisti saamansa vaikutteet alkuperäisellä tavalla moderniin ekonometriseen metodiin nostaen suomalaisen metsäekonomin tutkimuksen kansainväliseen eturintamaan. Hänen väitöskirjansa sanoma-

* Kirjoittajat ovat Päiviö Riihisen oppilaita, työtovereita ja ystäviä.

lehtipaperin myynnin kehityksen ennustamisesta oli Suomessa ekonometrinen pioneerityö, joka loi perustan lukuisille jatkotutkimuksille ja metsäteollisuustuotteiden markkinoiden ennustemalleille.

Riihisen tutkimusote edusti uutta, empiirisyöttä ja mitattavuutta korostavaa amerikkalaista yhteiskuntatieteen mallia. Hän oli lähellä 1950-luvun puolivälistä alkaen vaikuttanutta loogis-empiiristä tieteenfilosofiaa toteuttanutta O-ryhmää, jonka kantava jäsen Jussi Linnamo myötävaikutti kommentoijana ja keskustelukumppanina useampaankin Riihisen julkaisuun. Hän lähestyi metsäekonomiaa yhteiskuntatieteellisestä ja erityisesti taloustieteellisestä näkökulmasta, mutta painotti opetuksessaan yksityiskohtaista metsätaloutta koskevan datan erikoispiirteiden ymmärtämistä ja hallintaa.

Oppilailleen Riihinen teroitti tieteen tehtävän olevan säännönmukaisuuksien, invarianssien, etsimisen. Paitsi rationaalinen liiketaloudellinen myös talouspoliittinen päätöksenteko tarvitsi perustakseen tietoa muuttujien välisistä vuorovaikutussuhteista, keinoista vaikuttaa haluttujen päämäärien tavoitteluun. Opetuksessa nousi esille vuonna 1969 ensimmäisenä taloustieteen nobelin saanut hollantilainen Jan Tinbergen, jonka edustamaan kvantitatiiviseen taloustieteeseen Riihinen oli jo varhain perehtynyt. Tinbergenistä ammentava periaate ”metsäpoliittisia tavoitteita ei saa olla lukumääräisesti enempiä kuin on keinoja joilla päämääriin voidaan vaikuttaa” jäi metsäylioppilaiden mieleen useassa sukupolvessa. Ohjetta ei kuitenkaan käytännön metsäpolitiikassa useinkaan noudatettu.

Merkittävä avaus tutkimuksen painopisteenä oli yksityismetsätalous ja yksityismetsänomistajat. Riihinen selvitti metsänhoidon tason

vaihtelua ja siihen vaikuttavia tekijöitä metsänomistajien keskuudessa, mitä ei koko Euroopassa oltu tutkittu lainkaan. Riihiselle taloustiede oli osa sosiaalisia suhteita käsittelevistä tieteistä ja mm. sosiologia sai sijansa yksityismetsänomistajaa taloudellisena päätöksentekijänä koskevassa tutkimuksessa. Vaikka metsänomistuksen mikroekonomiaa on sittemmin formalisoitu myös Riihisen oppilaiden toimesta taloustieteen piirissä, diskurssi käyttäytymistieteiden ja taloustieteen välillä kantaa edelleen hedelmää. Myös hänen raakapuumarkkinoita koskeva tutkimuksensa avasi uuden aihealueen. Kaikista näistä teemoista on sittemmin tullut metsäntutkimuksen avainalueita, jotka palvelevat metsäpolitiikan suunnittelua.

Riihinen toimi myös aktiivisesti kansainvälisissä tehtävissä. Jo 1950-luvulla hän työskenteli kansainvälisessä työjärjestössä ILOssa ja 1970-luvulla Dar es Salaamin ja Nairobin yliopistoissa metsäekonomian professorina. Oppiaine oli täysin uutta Afrikassa ja monet hänen oppilaistaan ovat toimineet korkeissa metsäalan tehtävissä eri puolilla maanosaa valtionhallinnossa, opetuksessa ja tutkimuksessa sekä yksityisellä sektorilla.

Päiviö Riihinen oli kansainvälisesti arvostettu tieteenalansa edustaja ja toimi aktiivisesti kansainvälisen metsäntutkimusjärjestön IUFRO:n tehtävissä, joihin veti voimakkaasti mukaan myös kollegojaan ja oppilaitaan. Hän työskenteli myös asiantuntijana monissa kehitysmallanhankkeissa. Verkostoitumisesta ei silloin vielä puhuttu, mutta kansainvälisen vuorovaikutuksen merkitys tuli hänen ansiostaan itsentäänselvyydeksi metsätieteissä Suomessa. Riihisen aloitteesta vuonna 1988 alulle pantu Metsäekonomistiklubi toimii Suomen Metsätieteellisen Seuran yhteydessä elinvoimaisena tiedettä, julkista sektoria, elinkeinoelämää ja muita

intressiryhmiä yhdistävänä keskustelufoorumi-
na.

Maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa myös Riihisen hallinnolliset kyvyt olivat monipuolisesti käytössä. Hän toimi mm. varadekaanina ja promoottorina, metsäjaoston puheenjohtajana sekä pitkään Metsätalon esimiehenä. Metsäylioppilaat ry:n esimiehenä hän oli yhteensä 10 vuotta. Ylioppilaskunnan Laulajien Amerikan matkalla 1965 hän toimi Helsingin yliopiston edustajana. Valtion maatalous-metsätieteellisen toimikunnan jäsenyys 1965-70, Metsä2000-ohjelman työryhmän puheenjohtajuus 1984-85 ja Yhdysvaltain koulutussäätiön Suomen hallituksen jäsenyys 1972-1989 olkoot esimerkkeinä häneen yliopiston ulkopuolellakin kohdistetusta luottamuksesta.

Riihinen oli innostava opettaja ja koulutti Suomeen vahvan metsäekonomistikunnan. Paitsi tutkimuksellista objektiivisuutta, hän painotti opettajana kirjoitettua verbaalista esitystä. Riihinen oli itse taitava, älykäs ja nopea sanan käyttäjä. Hän oli tutkijana vapaa ideologisesta painolastista ja poikkesi ajattelussaan metsätieteen perinteisestä valtavirrasta.

Hänen huumorintajunsa, erityisen terävä sanan säilä ja räväkät kannanottonsa olivat oppilaille inspiraation lähteitä mutta metsäalan vaikuttajille usein liikaa. Vasta viime vuosina on alettu laajemmin ymmärtää metsien hoito ja käyttö taloudellisena toimintana ja että metsätalouden kansalliset tavoitteet on määriteltävä demokraattisen politiikkaprosessin kautta eivätkä voi olla metsäalan sisäinen asia. □